OPENINGSREDE VAN DE VOORZITTER

Het is nu ongeveer 6 jaar geleden, dat „Humanitas" werd opgericht. Nadat de nodige voorbereidingen nog in de bezettingstijd getroffen waren, kon het onmiddellijk na de bevrijding haar arbeid aanvangen. Eenvoudig was dit zeker niet, want er was maar weinig om op voort te bouwen. De gedachte, dat ook het maatschappelijk werk onder de buitenkerkelijken, het verlenen van hulp en steun aan hen, die niet tot enig kerkgenootschap behoren, dient te steunen op een levensbeschouwing, was vrijwel nieuw. Zeer verbreid was in de kringen der niet-kerkelijken de opvatting, dat voor het verlenen van hulp niet meer nodig is dan een warm mensenhart. Wij doen ons werk uit algemene mensenliefde, zo werd mij menigmaal tegemoet gevoerd. Nu wil ik nog daarlaten, dat de warmte van een mensenhart in hoge mate bepaald wordt door de gloed der levensovertuiging, die in dit hart leeft en dat een begrip als algemene mensenliefde slechts zin kan hebben in het kader van een ruimere levensbeschouwing. Dit alles raakt slechts de buitenkant. Veel belangrijker is, dat naar modern inzicht het verlenen van steun aan een mens, die in nood verkeert, zich niet beperken mag tot alleen stoffelijke hulp. Wie denkt zijn plicht te hebben gedaan tegenover een hulpbehoevende door hem een aalmoes toe te steken, is er naast. Het werpen van wat geld op een bakje naast een blinde of een mismaakte, is maar een schamel gebaar. De mens zèlf is het, die recht heeft op onze belangstelling en ons medeleven. Wij moeten ons in zijn noden verdiepen en trachten hem uit de ellende op te heffen, zodat hij het leven weer „aan" kan. Er is veel stoffelijke nood onder ons volk, maar niet minder ook geestelijke en zedelijke nood. Ook daaraan zullen wij aandacht hebben te schenken, wil het maatschappelijk werk zijn volle nut afwerpen.

En nu menen wij, dat deze geestelijke en zedelijke steun slechts doel kan treffen, als hij gedragen wordt door een levenbeschouwing. Voor buiten-kerkelijken zal dit, als wij ons plaatsen op de bodem van de westerse beschaving, niet anders kunnen zijn dan een humanistisch getinte levensbeschouwing, d.w.z een levensbeschouwing, die de mens erkent in zijn volle mensenwaarde, die de mens ziet in zijn tweezijdige gerichtheid, naar binnen en naar buiten, met een taak ten opzichte van zichzelf èn van de gemeenschap, waarvan hij deel uitmaakt. Een levensbeschouwing, kort gezegd, die als ideaal stelt: de mens, strevende naar de rijkst mogelijke ontplooiing van de eigen diepste kern, maar tegelijk bewust van zijn plaats in de gemeenschap en bereid zijn deel in de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het welzijn dier gemeenschap te dragen.

Van deze beginselen willen wij uitgaan bij ons pogen om hen, die het spoor bijster geraakt zijn, weer op te heffen en hun weer nieuwe levensmoed te schenken. En wat ons daarbij leidt, is niet alleen bewogenheid om het lot van de medemens, die in moeilijkheden verkeert, maar ook het besef, dat wij aldus medewerken aan de versterking van onze volkskracht, waarop het in de naaste toekomst meer dan ooit zal aankomen.

Het begrip voor de grote betekenis van het maatschappelijk werk, opgevat

in deze moderne zin, is in de 6 jaren van het bestaan van „Humanitas" onder de buitenkerkelijken gelukkig in sterke mate toegenomen. Dit blijkt al uit het enkele feit, dat het ledental thans bijna 6000 bedraagt. En het meest verheugende is, dat deze groei zich in steeds sneller tempo doorzet. Op 31 December 1949 hadden wij 3400 leden, een jaar later bijna 4900 en nu al bijna 6000. En wij hopen tegen het eind van dit jaar de 7500 gepasseerd te zijn. Deze verblijdende groei sinds het begin van 1950 is vooral hieraan te danken, dat wij ons centraal bureau toen behoorlijk hebben kunnen uitrusten. Dit is ons mogelijk gemaakt door belangrijke steun uit de kring van de vakbeweging en de Arbeiderspers en door een subsidie van het Koningin Julianafonds. Een goed uitgerust centraal apparaat is nu eenmaal nodig om aan het werk in de afdelingen de hoog nodige leiding te kunnen geven. En een op gang komen van het werk in de afdelingen is weer noodzakelijke voorwaarde voor het slagen van onze ledenwinacties. De gang zit er nu in en dat is van heel grote betekenis. Want het is met dit werk, als met de meeste sociale en culturele arbeid, die nieuw opgezet moet worden: het is uiterst moeilijk geld los te krijgen, zo lang niet op resultaten van het werk gewezen kan worden, maar om wat te kunnen presteren, moet er eerst geld zijn. Wij zijn nu door deze vicieuze cirkel heengebroken. De inkomstenbronnen beginnen rijker te vloeien, daardoor kunnen wij het werk beter aanpakken, dit leidt tot groter waardering en voert ons meer nieuwe leden toe, hetgeen ons weer in staat stelt aan het werk verdere uitbreiding te geven.

Wij hebben gegronde hoop, dat deze ontwikkeling mede tot gevolg zal hebben, dat de arbeid van „Humanitas" meer weerklank zal gaan vinden ook in de kringen van de beter gesitueerden. De leden komen voor het overgrote deel uit de kringen van de P.v.d.A. en het N.V.V. Dit betekent echter niet, dat „Humanitas" aan deze organisaties verbonden is. Zij wil haar werk zelfstandig verrichten en voelt zich geroepen de helpende hand te bieden aan allen, die in moeilijkheden verkeren en daarvoor geen steun vinden bij de kerk of een kerkelijke instelling. Dit geldt natuurlijk in de eerste plaats de buitenkerkelijken, maar daarnaast ook de leden van kleine kerkgenootschappen, die zelf het apparaat missen om deze steun behoorlijk te kunnen verlenen. In tal van plaatsen is met het oog daarop een samenwerking tot stand gekomen. En wij van onze kant juichen dit toe, want aan hokjesgedoe voelen wij niet de minste behoefte. De logische consequentie van de door ons aangehangen opvatting is, dat het maatschappelijk werk niet mag steunen op een politieke grondslag, maar slechts vruchtbaar gedijen kan op de basis van een levensbeschouwing. Het is daarom, dat wij er grote waarde aan hechten, dat ook de beter-gesitueerden uit buitenkerkelijke en vrijzinnig-christelijke kringen meer belangstelling voor onze arbeid beginnen te tonen. Er is hier een platvorm gelegd, waarop mensen van verschillende afkomst elkaar in zegenrijke arbeid ontmoeten kunnen. Voor de ontwikkeling van gezonde verhoudingen in ons volk is dit van niet te onderschatten betekenis. Dieper begint het besef door te dringen, dat alleen een sterk gevoel van verantwoordelijkheid aan het democratische westen de innerlijke kracht kan schenken, welke het voor zijn zelf-handhaving nodig heeft. Mogen dan onze landgenoten, die meer dan anderen met aardse goederen gezegend zijn, niet achter blijven in het medeleven met hun medemensen, die door het lot geslagen zijn. Zij kunnen hun medegevoel uiten door „Huma-

nitas" financieel in staat te stellen aan haar arbeid belangrijke uitbreiding te geven; nog liever zal het ons zijn, als ook uit deze kringen de mensen naar voren komen, die daadwerkelijk deze arbeid willen steunen. Over het werk zelf moet ik kort zijn. Ons jaarverslag (dat door het Centraal Bureau, Vondelstraat 61, Amsterdam-W., op aanvraag gaarne wordt toegezonden) geeft daarvan een uitvoerig overzicht. 44 Afdelingen, gevestigd in vrijwel alle gemeenten van enige betekenis, nemen daaraan deel. De secties kinderbescherming, reclassering, gezinsverzorging en algemeen maatschappelijke zorg geven leiding aan deze sectoren van het werk. Om enig idee te geven van de omvang, die het werk reeds genomen heeft, moge ik u de volgende cijfers noemen. In ruim 300 gevallen werd een lid van „Humanitas" belast met de uitoefening van gezinsvoogdij, daarnaast wordt toezicht uitgeoefend over nog 22 andere pupillen. De hopelijk binnenkort te verwachten erkenning als voogdij-instelling zal het ons mogelijk maken ook de zorg voor voogdij-kinderen op ons te nemen. De reclasseringsarbeid strekt zich uit over 155 onder toezicht gestelden. In tal van gemeenten werkt de afdeling van „Humanitas" mee aan gezinsverzorging, het plaatsen van een vervangster in gezinnen, waarvan de moeder door ziekte of andere oorzaak haar taak niet of niet behoorlijk kan verrichten. Vele afdelingen hebben een adviesbureau of een spreekuur. In 1950 meldden ongeveer 2300 personen zich om hulp ongerekend de velen, die buiten het spreekuur om de weg naar „Humanitas" wisten te vinden. Ook via de Ducdalf (de bekende Vara-uitzending) bereikten ons vele verzoeken om hulp of advies.

In samenwerking met het Humanistisch Verbond werden reeds in enkele gemeenten adviesbureaux voor levens- en gezinsmoeilijkheden opgericht, die van voldoende deskundige medewerking zijn voorzien.

In verschillende gemeenten nemen onze leden deel aan de zg. vrijwillige verzorging (het door vrijwilligers thuis bezorgen van het steunbedrag der gemeentelijke diensten voor Sociale Zaken aan hen, die daarvoor in aanmerking komen).

Meer en meer worden onze afdelingen ook betrokken bij de zorg voor ouden van dagen. De belangstelling voor het lot van onze ouden van dagen is groeiend. Niet alleen het huisvestingsvraagstuk, maar ook ontspannings- en arbeidsmogelijkheden vragen onze belangstelling. Door instelling van een speciale sectie voor dit onderdeel hopen wij aan dit werk meer leiding te kunnen geven.

Tenslotte mag ik er op wijzen, dat wij ook ingeschakeld zijn bij het werk onder de gerepatrieerden.

Overzien wij de ontwikkeling, dan is er enerzijds reden tot voldoening. Er begint schot in het werk te komen. Maar anderzijds bekruipt ons een gevoel van benauwenis. Er valt nog zo ontzettend veel te doen en de middelen, waarover wij beschikken, zijn nog zo gering. Wij hebben nu een centraal apparaat, dat het werk zo ongeveer aan kan; de eerste taak is thans onze afdelingen dusdanig te outilleren, dat de arbeid, gesteund door voldoend deskundige krachten, beter kan worden verricht.
Er valt nog veel te doen, maar wij weten ons gesteund door een grote schare van toegewijde medewerkers en vooral ook medewerksters. Met hun hulp moet het mogelijk zijn deze nuttige en noodzakelijke arbeid verder uit te bouwen.

In dit vertrouwen open ik dit congres van de vereniging voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag „Humanitas".

„CONGRES-SPATTEN"

(BUITEN VERANTWOORDELIJKHEID DER REDACTIE)

Een vraag, die men elkaar na een congres zeker stelt is altijd weer: „Hoe vond je de stemming?" Zo'n vraag is voor iemand, die er zijn dagelijkse bezigheid van maakt congressen te bezoeken, als ware het een broodwinning, op de lange duur vrij gemakkelijk te beantwoorden, indien hij of zij maar een passend gebruik weet te maken van veelzeggende gebaren en veelbetekende glimlachjes. Men behoeft dan nl. weinig woorden te gebruiken. Zo in de stijl van: „Hoe vond je de opmerkingen van de afgevaardigden?" antwoord: veelzeggend en krachtig gebaar. De ander knikt instemmend en vraagt vervolgens: „Wat denk je van de financiële voorstellen en de verdediging door de algemeen secretaris-penningmeester?", antwoord: veelzeggend gebaar (met de vingers) en veelbetekenend, doch begrijpend glimlachje. Hiermede is het gesprek ten einde. Deze geroutineerde congresgangers, die zich met gemak en een zekere losheid van gebaar tussen de beginnelingen bewegen, zouden wij op onze congressen toch niet graag willen missen. Ze horen er bij, zoals zout op een ei. Dit bepeinsde ik zo, terwijl ik het bedrijvige gedoe in de zaal van de Industrie-flat te Rotterdam aankeek.

Intussen werd mijn stemming bepaald, door een aantal, vaak kleine dingen, waaraan een ander wellicht met jeugdig vuur voor de „grote" zaak voorbij gaat. Opmerkelijk daarbij was, dat alles er aan scheen mede te werken om de deelnemers voor de aanvang van het Congres rijp te maken voor een rustig ja knikken op alle voorstellen van het Centraal Bestuur. Het begon al met de gebruikelijke schermutselingen voor het loket in het station, waarna een hang- en duwpartij in de trein, juist Zaterdagmiddags op z'n drukst, (voelt U de opzet) volgde. De trein wierp ons in Rotterdam, moe gehost, gehangen en geduwd, op het perron, waar wij lijdelijk werden opgenomen in de stroom passagiers. In de hal van het station hadden wij gelegenheid symphatieke blikken te werpen op een dame met zoon (bleek achteraf haar zoon niet te zijn) getooid met een groot bord „Humanitas". Zij waren zo beminlijk ons naar de tram te brengen.

U veronderstelt wellicht, dat wij nu de gelegenheid kregen om al wachtend op de tram, ons even in een lekker zonnetje te overtuigen van de voorspoedige wederopbouw van het zo zwaar getroffen Rotterdam. Mis, waarde lezer, het regende dat het goot en het wachthuisje bleek te klein om ons allen op te nemen. Ik geef U graag toe, dat dit alles toeval lijkt, maar toch, als men dit alles in verband brengt met een congres en daarbij bedenkt, dat een bestuur graag te doen heeft met een rustig en kalm publiek, lijkt het verdacht.

Toen wij dan ook met de lift, door een jongetje van één turf hoog, kletsnat naar boven werden gebracht, keken wij elkander ietwat medelijdend en uitgeblust aan. Wat die lift betreft nog het volgende, ook al weer zo'n eigenaardig toeval. Zondagmorgen was deze defect. Typisch niet waar? Een aantal afgevaardigden besteeg dus welgemoed de trap. Zaterdagsavonds had ik ze nog gezien, deze goedgevoede, levensblije lieden. Welk een ravage richtten de ca. 14 te bestijgen trappen onder hen aan. Ik had het voorrecht hen boven te zien komen. Het hijgen was reeds 5 minuten voor het bereiken van de bovenste trede te horen. Hoe zagen zij er uit de stakkerds. Gezellige dikkertjes waren bonestaken geworden, de kleding slobberde

hen om het lichaam. Met iets van zelfmoord in hun blik zochten zij strompelend hun stoelen. We hoorden ze die morgen niet meer. Typisch zo'n storing in de lift; Zondagmorgen kwamen de financiële voorstellen aan de orde!

Alles scheen er Zaterdagmiddag op uit te zijn om ons enerzijds enigermate mat en moe te maken, anderzijds ons gerust te stellen en te noden tot geringere waakzaamheid.

Neemt U nu eens de wijze waarop de leden van het Centraal Bestuur zich tussen ons, gewone afgevaardigden, bewogen. Beminnelijk glimlachend gingen zij van de één naar de ander, hoe hartelijk schudden zij ons de hand en hoe gesterkt en vereerd voelden wij ons door hun bemoedigende schouderklopjes. Je had het idee, dat het je kon overkomen, dat één van hen zou zeggen; kom laten wij eens even iets gaan drinken (een slokje uit de kraan). Doch zover kwam het natuurlijk niet, want zo tegen de opening van het Congres scheidden zij zich van het gewone volk af en verdwenen *in de verte,* beklommen een trap en zette zich achter een groene tafel waar zij of hunne brillen poetsten of de krant gingen lezen. Ach, op zo'n congres hebben immers alleen de voorzitter, de secretaris en de directrice van het Centraal Bureau druk werk.

Op geruime afstand, aan de voet der Goden van de Olympus (lees „Humanitas") beluisterden wij de opening van ons congres door de voorzitter. Later werd de kloof, op verzoek van het Bestuur, wel iets smaller, toen bleek, dat men vanachter de groene tafel te zeer moest schreeuwen om ons allen te bestrijken.

Dat de afgevaardigden, ondanks alles wat hierboven is beschreven, toch waakzaam zijn gebleven, bleek wel bij de discussie na de goede inleiding van mej. Dijkstra over de mogelijkheden voor ons maatschappelijk werk in de afdelingen en zeker niet in het minst bij de debatten over de financiële voorstellen, welke pas tot een bevredigende oplossing kwamen, nadat in klein comité overleg was gepleegd. Dit pleit voor de veerkracht en vitaliteit van onze jonge organisatie en geeft hoop voor de toekomst. Eigenlijk was het financiële debat, dat voornamelijk ging over de verhoogde afdracht van *f* 0,25 per lid aan het Centraal Bestuur, een beetje sneu voor de twee maatschappelijke werkers. Zij voelden hun bestaanszekerheid langzaam maar zeker wegebben. Er was iets in hun gezicht van: kunnen jullie wel met z'n allen.

Neen, als ik alles zo nog eens de revue laat passeren, vond ik het toch maar een best congres, met grappige en minder plezierige dingen. Om met het laatste te beginnen. Mevr. van Wees uit Zwolle, toch al gehandicapt door een oogblessure, verstuikte Zondagmorgen zodanig haar voet, dat zij bijna niet meer lopen kon. Hopelijk is zij nu weer geheel hersteld. Grappig was het misverstand tussen de voorzitter en een afgevaardigde, welke even daardoor had verteld over zijn ervaringen met de jeugd als hoofd van een school. De afgevaardigde wilde nl. nog een opmerking maken en, het voorbeeld van zijn leerlingen volgend, stak hij zijn vinger op. De voorzitter bezorgd voor het wel en wee der congressisten informeerde belangstellend of hij één of twee vingers bedoelde. In elk geval mocht hij wel even gaan.

Een verheugende mededeling, was de aankondiging van de voorzitter, dat H.M. de Koningin de heer H. Ploeg Jr had benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau, welke onderscheiding de heer Ploeg ten deel viel voor z'n voortreffelijke arbeid op maatschappelijk gebied. Met een warm applaus betuigde het congres zijn instemming. Deze onderscheiding bezorgde, naar wij uit onbetrouwbare bron vernamen, het Centraal Bestuur wel hoofdbrekens. Bijv. de vraag of het noodzakelijk is de Officier in het vervolg met een erewacht in uniform te verwelkomen. Een kleine commissie zal deze vraag nog nader onder het oog zien en t.z.t. een uitgebreid rapport indienen.

Maar alle gekheid op zij gezet. Ik ging in elk geval met uitstekende in-

Enkele grepen uit de practijk van het Maatschappelijk Werk in de afdelingen van „Humanitas"

KORT VERSLAG VAN DE INLEIDING VAN MEJ. M. DIJKSTRA

Het is de bedoeling, dat deze inleiding dienst doet als basis voor een onderlinge discussie over het maatschappelijk werk, zoals dat in een aantal afdelingen ter hand is genomen.

Vanzelfsprekend liggen de mogelijkheden in de afdelingen zeer verschillend. De grote steden bijv. hebben ander werk ter hand genomen dan in de kleine afdelingen ooit mogelijk zal zijn.

I. Gezinsopbouw

Als eerste punt noemde mej. Dijkstra het beroep, dat een aantal gemeentelijke diensten voor Sociale Zaken op „Humanitas" doet voor de blijvende zorg van de „probleem-gezinnen", die niet of nog niet tot onmaatschappelijke gezinnen kunnen worden gerekend. Er zijn vaak moeilijkheden in de aanpassing. Soms blijkt de moeder geen goede huisvrouw te zijn, er kunnen zich moeilijkheden in de aanpassing aan de maatschappij voordoen e.d.

In enkele gemeenten komt het voor, dat de Dienst voor Sociale Zaken zijn maatschappelijk werker(ster) naar het gezin stuurt. Deze maatschappelijk werker(ster) maakt een rapport, geeft advies zowel naar de zijde van de Gemeentelijke Dienst als naar de zijde van het gezin en houdt dikwijls enige tijd toezicht, maar kan dit om practische redenen niet lang volhouden. Er zijn te veel gezinnen, waarover een rapport gemaakt moet worden, te veel andere werkzaamheden, die er wachten. Een blijvende bemoeiing is slechts in zeer weinig gevallen mogelijk. Het is ook de vraag, of dit uit principieel oogpunt juist is te noemen. Dan worden de particuliere instellingen, o.a. „Humanitas", soms gevraagd voor verder geregeld contact met het gezin. Deze taak is moeilijk, vooral omdat men de oorzaak van de problemen moet weten, waar het gezin mee zit, wil men wat kunnen doen.

Wij zeggen bijv. wel eens te gemak-

---

drukken van dit congres naar huis. Ondanks enige meningsverschillen over de financiële regelingen, ademde het congres een sfeer van eenheid.

De bestuurders uit alle delen van het land hadden gelegenheid de contacten met elkander te vernieuwen en kennis te nemen van plaatselijke moeilijkheden.

„Humanitas" ondervindt bij de uitbouw van z'n zo noodzakelijke maatschappelijke werk, alleen financiële belemmeringen, welke echter overwonnen kunnen worden, *als ieder lid zijn plicht doet en een nieuw lid aanbrengt.* 7500 leden op het volgend congres, zei de voorzitter. Doch dit achtte het congres beneden haar waardigheid en men stelde terecht: op naar de *10.000.* Het zit er in!! Daarom schrijf ik ook financiële belemmeringen, want treffend was de geestdrift en de toewijding te constateren waarmee de afdelingsbesturen het werk in de afdelingen verrichten en uitbouwen. Daaraan mankeert het bij ons niet en dat is een voornaam winstpunt.

Tot slot mogen wij dank zeggen aan de voorzitter, die op de hem eigen zakelijke, rustige en vaak geestige wijze het congres leidde. Dank ook aan de Rotterdamse congrescommissie en de pleegouders, die er aan medewerkten ons congres 1951 tot een doorslaand succes te maken.

EEN CONGRESGANGER

kelijk „onwil", als bijv. een huismoeder debiel is en de gang van zaken haar uit de hand is gelopen.
De middelen, die ons bij dit werk, dat in enkele afdelingen „gezinsopbouw" wordt genoemd, ten dienste staan, zijn vele.

Vele zijn ook de teleurstellingen, maar op den duur, als het contact met het gezin goed is, is er toch ook dikwijls wel resultaat. De moeder is in het gezin het centrale punt. Als men kans ziet haar wat te ontlasten van de zorg voor de kinderen, bijv. door inschakeling van jeugdbeweging (naast de „gewone" jeugdbeweging valt hier vooral ook te denken aan het werk van de Stichting „Anker-Clubhuizen", het Mussen-werk, de Stins, etc.), kan men zowel de moeder als vooral ook de kinderen wat meer perspectief geven.

Dit is één voorbeeld uit de vele mogelijkheden, die er zijn, indien men met een open oog en warme belangstelling en vooral ook met inschakeling van deskundigen zich verantwoordelijk voelt voor een bepaald gezin. Men zal echter alleen mogen trachten te helpen, indien het gezin dit zelf wil. Ook het „probleem-gezin" heeft recht zelf te bepalen, of er al dan niet iemand in huis komt, al behoeft dit anderzijds weer niet te betekenen, dat wij moeten afwachten tot het gezin zelf het initiatief neemt. Het gezin moet overtuigd zijn van de goede bedoelingen. U moet het vertrouwen winnen.

Dit is niet gemakkelijk. Het gezin staat gewoonlijk wantrouwend tegenover alle inmenging van buiten. Het is niet sociaal ingesteld; vandaar ook de naam „sociaal zwak" of in ernstiger vorm „asociaal" of „onmaatschappelijk". Dit is zeer zeker werk op lange termijn. Eén afdeling in het Noorden van het land ziet kans, ongeveer 6 à 7 huisvrouwen uit dergelijke „probleem-gezinnen" éénmaal per week bijeen te laten komen, waar dan over velerlei gesproken wordt, terwijl de leidster helpt met breien, verstellen, etc.

Deze vrouwen worden meestal niet bereikt door cursussen van de huishoudelijke voorlichting. Het gaat er om, aan te knopen bij de positieve factoren, die er in het gezin leven, zoals bijv. de liefde voor de kinderen, — hoe vreemd deze liefde zich soms ook mag uiten, — waarbij de versterking van het zelfsrespect een van de belangrijke punten is.

II. Gezinsvoogdij

Gezinsvoogdij is dikwijls meer gericht naar de ouders dan naar het kind, ook al is de gezinsvoogd er in de ogen van de ouders vaak alleen voor het kind.

Vele afdelingen houden zich reeds bezig met deze tak van de kinderbescherming.

De taak van de gezinsvoogd nu is, een situatie te scheppen, waarin het kind het best zijn levensmogelijkheden kan ontplooien. Een goede verstandhouding tussen ouders en gezinsvoogd is een van de belangrijkste factoren om een goed resultaat te bereiken.

Is het voor de werkers in de sociaalzwakke gezinnen niet gemakkelijk de hulpbronnen te vinden, mede omdat het moeilijk uit te maken is, wie deskundig is op dit gebied, anders ligt dit voor het kinderbeschermingswerk.

Zo bestaan er de Medisch-Opvoedkundige Bureau's, er zijn de Ambtenaren voor de Kinderwetten en andere deskundige figuren op het gebied van de kinderbescherming in en buiten „Humanitas".

De gezinsvoogdij stelt hoge eisen aan de medewerkers; blijvende belangstelling en bereidheid zich voor dit werk te scholen, zijn een eerste vereiste. Tot dit laatste zal het bestuur moeten stimuleren en de mogelijkheden hiervoor scheppen.

Men moet zoeken naar de beste behandeling voor een moeilijk opvoedbaar kind. Zonder scholing, o.a. bespreking van practijk-moeilijkheden met deskundigen, gaat het niet.

Het ingrijpen in het lot van anderen is geen kleinigheid en zeker niet, waar het gaat om het mee-bepalen van de levensgang van een kind.

Over dit werk zal ook vanuit het Centraal Bureau en het bestuur van de Sec-

tie Kinderbescherming gesproken en geschreven worden. Een vrij groot deel van de ruimte van ons blad zal beschikbaar zijn voor de kinderbescherming en naar wij hopen, komen er ook veel opmerkingen uit de afdelingen, wat een vruchtbare uitwisseling van ervaringen ten goede kan komen.

Een nieuwe taak wacht ons. „Humanitas" hoopt een dezer dagen de erkenning als voogdijvereniging te verkrijgen.

Er is nogal eens misverstand in de afdelingen over de begrippen gezinsvoogdij en het voogdijwerk, dat „Humanitas" thans zal gaan beginnen. Het verschil is, dat bij gezinsvoogdij de ouders de ouderlijke macht over het kind behouden; in principe wordt het kind ook in het eigen gezin opgevoed en een eventuele plaatsing in een observatiehuis of elders is tijdelijk.

Heeft een vereniging echter de voogdij aanvaard, dan hebben de ouders de ouderlijke macht niet meer; de kinderen verblijven in inrichtingen of vaak in pleeggezinnen. Het normale kind wordt meestal in een pleeggezin opgevoed.

Het werk van de voogdijvereniging zal voor een zeer groot deel door speciaal hiervoor opgeleide krachten moeten geschieden, zoals bijv. het onderzoek van adspirant-pleeggezinnen en de plaatsing van een kind.

Denkt u zich maar eens in, wanneer u zelf eens door omstandigheden niet meer in staat zou zijn uw eigen kind op te voeden, hoe grote eis van zorgvuldigheid u zou stellen aan de instantie, die pleegouders voor uw kind zou moeten zoeken. Hoeveel te meer geldt dit voor deze kinderen, die al zoveel hebben meegemaakt.

Ieder van u, die wel eens in de gelegenheid is geweest dossiers over deze kinderen in te zien, weet hoe deze dikwijls een lang en triest verhaal bevatten. Toch zult u als vrijwillige maatschappelijk werker (ster) een belangrijke taak kunnen hebben, bijv. door de bereidheid om kinderen op te nemen in de kring, die u bereikt, zoveel mogelijk te versterken.

Er bestaat veel misverstand over voogdijkinderen en de taak van de pleegouders. Wanneer u deze taak kent, is het wekken van belangstelling in uw omgeving gemakkelijker. Indien u, zodra wij deze nodig hebben, adressen kunt opgeven, zal een deskundige nader contact zoeken met de gezinnen en met u. Zijn de gezinnen wel geschikt, dan wil dit nog niet zeggen, dat zij dan direct een pleegkind zullen krijgen. Niet altijd is een overigens goed pleeggezin geschikt voor een bepaald kind.

Ook op een ander punt zal een beroep worden gedaan op de vrijwilligers, nl. om zo nodig te helpen met de reclassering van de gezinnen, waaruit de voogdijkinderen komen. Het uitgangspunt hierbij is, dat het kind terugkomt in het milieu, als het kan vóór, anders toch dikwijls nà het 21ste jaar. Is de mogelijkheid aanwezig, dat de ouders t.z.t. weer in de ouderlijke macht hersteld zouden kunnen worden, dan zal het mede onze taak zijn te helpen met de voorbereiding voor de terugkomst.

Het is niet ondenkbaar, dat een gezin soms nog meer afzakt, nadat of misschien juist doordat de kinderen er aan zijn onttrokken. Hier ligt voor u in overleg met de maatschappelijk werker(ster) een taak.

III. Ouden van Dagen

Eenzaamheid is wel eens de ergste ziekte genoemd, die een oudere kan treffen. Eenzaamheid, isolatie, het gevoel van overbodigheid kan een grote schaduw werpen op de oude dag. Voor dit probleem bestaat thans meer belangstelling dan vroeger.

Het is niet de bedoeling van mej. Dijkstra, de afgevaardigden vanavond een aantal cijfers voor te zetten. Het volgende cijfer wil zij echter toch onder de aandacht brengen. Ongeveer 100 jaar geleden bereikte 5 % van de bevolking de leeftijd van 80 jaar, nu is dit bijna 35 %.

Uit haar jeugd herinnert zij zich een oude vrouw, die op het vlondertje voor haar deur stond, zo vaak als de kinderen langs kwamen op hun weg naar school. Steeds had zij iets voor hen: een appel

of een peer of iets dergelijks. De kinderen accepteerden de goede gift, maar draafden weer door en namen verder toch geen notitie van deze vrouw.

Veel later heeft spr. begrepen, hoe groot de eenzaamheid van deze vrouw moest zijn, die zo hunkerde naar het oppervlakkige contact met kinderen. Haar man was gestorven, eigen kinderen woonden er niet en om haar heen was een nieuwe generatie opgegroeid, die, zonder ook maar enigszins onvriendelijk tegenover haar te zijn, geheel aan haar voorbij leefde. Iedere jongere vergeet dikwijls door het opgenomen zijn in het eigen wereldje, dat hij zelf opbouwt, deze oudere mensen.

Het isolement, waarin de ouderen leven, moeten wij trachten te voorkomen, eventueel bestrijden.

In een aantal van onze afdelingen gaat men regelmatig op huisbezoek, in sommige afdelingen bijv. door het rondbrengen van het steunbedrag, waarvoor sommige ouden van dagen in aanmerking komen. Niet alle gemeenten kennen dit systeem van vrijwillige verzorgers, maar daar, waar het wel toepassing vindt, is men er in het algemeen zeer tevreden over. De aantallen zijn niet gering. Zo heeft de gemeente Amsterdam bijv. pl.m. 1500 vrijwillige verzorgers.

Minstens even belangrijk is het scheppen van de mogelijkheid voor een productieve vrije tijdsbesteding. Voorts heeft men in sommige plaatsen clubs voor ouden van dagen opgericht, sociëteiten, en hier en daar tracht men te komen tot een advies- of consultatiebureau hetzij medisch het zij meer sociaal georiënteerd.

Het Centraal Bureau is graag bereid om in de afdelingen, waar men van plan is zich met de zorg voor de ouden van dagen bezig te houden, hierover te komen spreken om dan nader op de plaatselijke mogelijkheden te kunnen ingaan.

IV. Reclassering

Deze arbeid is enigszins te vergelijken met gezinsvoogdij met dien verstande, dat het hier gaat om het uitoefenen van „toezicht" op volwassenen.

Ter wille van de tijd ging spr. op dit onderwerp niet verder in. Het desbetreffende sectiebestuur zal hierover nader contact met de afdelingen opnemen.

V. Repatriëring

Vele gerepatrieerden leven in hotels en pensions. Tot voor kort verbleef een deel van hen in woonoorden. Zij hebben echter plaats gemaakt voor de Ambonezen. Een betrekkelijk groot aantal heeft gelukkig een eigen huis kunnen betrekken.

Deze mensen hebben vaak grote moeilijkheden bij het zich inschakelen in het Nederlandse leven, o.a. door verschil in taal en gewoonten.

Spr. hoorde onlangs van een Indonesische vrouw, die ondanks de bittere koude de kachel niet aan had, omdat zij niet wist hoe zij met een kachel moest omgaan.

Het is o.a. een taak van „Humanitas" om deze gezinnen, voor zover zij niet tot een confessionele groepering behoren en die zich, omdat zij zich niet kunnen aanpassen, vaak in eigen kringetje terugtrekken, te helpen. Voor elk van deze gezinnen zou er een Hollands gezin moeten zijn, dat zich voor deze hulp verantwoordelijk stelt. Voor een belangrijk deel zal dit neerkomen op de huisvrouw, die in velerlei gevallen advies zal kunnen geven, niet alleen voor wat het huishoud-technische gedeelte betreft, doch ook over problemen van opvoeding e.d.

Binnen korte tijd zal het Centraal Bureau hierover contact met de afdelingen opnemen.

VI. Spreekuren

De meeste afdelingen houden een spreekuur. Dit is misschien wel een van de belangrijkste gedeelten van ons werk, omdat juist op het spreekuur de meeste moeilijkheden onder de loupe worden genomen.

In een viertal plaatsen is een adviesbureau opgericht van het Humanistisch Verbond en „Humanitas" gezamenlijk. Het team van deze adviesbureau's be-

DE GEESTELIJKE ACHTERGROND VAN HET MAATSCHAPPELIJK WERK

Inleiding dr J. P. van Praag

Om te beginnen een vraag: Is het wel nodig, dat het maatschappelijk werk een geestelijke achtergrond heeft? Deze vraag is niet te beantwoorden zonder de functie te bepalen van het maatschappelijk werk in onze samenleving. Deze samenleving kan vóór alles worden gekarakteriseerd door het ene woord: Massalisering. Dat betekent niet alleen dat in de grote bevolkingscentra grote bevolkingsmassa's zijn samengebracht. Het betekent vooral, dat de leden van onze maatschappij niet meer leven in een werkelijke samenleving. Ieder mens in onze moderne maatschappij is in mindere of meerdere mate ontworteld. Niet alleen de handarbeider, de ondernemer, de middenstander, ook de intellectueel. In tegenstelling tot vroegere maatschappijvormen leven wij niet meer in gesloten gemeenschaps-groepen, wij zijn geen delen meer van een organisch geheel, min of meer eenvormig van geestelijke structuur, waarin het individu zich een deel van het grotere geheel voelt, waarin hij die in nood of moeilijkheden verkeert door de leden van de gemeenschap wordt geholpen. In het vroegere gesloten groepsverband putte de enkeling uit die gemeenschap ook een zeker houvast voor zijn leven. Dit alles is zo goed als geheel voorbij:

---

staat uit een maatschappelijk werkster, een psychiater, een jurist en een geestelijk verzorger. Een dergelijk adviesbureau kan alleen daar opgericht worden, waar „Humanitas" het maatschappelijk werk, dat er uit voortvloeit, goed kan opvangen. Mogelijk is de figuur, dat de maatschappelijk werkster, aangesteld door „Humanitas", voor de helft van haar tijd in dienst is van onze organisatie en voor de helft van haar tijd ter beschikking staat van het adviesbureau.

Het is niet doenlijk, alle aspecten van het maatschappelijk werk op één avond te bespreken. De leden van het Centraal Bureau zullen zoveel mogelijk tijd vrijmaken voor plaatselijke besprekingen met de afdelingen, waarbij wij ook aan de mogelijkheid hebben gedacht, dat wij enige dagen in een gewest blijven om met de bestuursleden bepaalde contacten met andere instituten te leggen en de problemen grondig onder de loupe te nemen.

Mej. Dijkstra eindigde haar inleiding met de hoop uit te spreken, dat het contact tussen afdelingen en Centraal Bureau zo vruchtbaar mogelijk voor het werk zal zijn.

Discussie

Aan de hand van deze inleiding ontspint zich een discussie, waaraan deelnemen: L. Bravenboer (Rotterdam), J. van Berkum (Amersfoort), mevr. J. Boogers–Bril (Almelo), G. Hassing (Zwolle),

De moderne mens staat op zichzelf, is op zichzelf teruggeworpen in de samenleving. Er is natuurlijk geen reden om het verleden te idealiseren, noch om het heden te kleineren. Het gaat er om, ontwikkelingen te begrijpen. Men ziet dan, dat er vele en veelsoortige nieuwe verbanden ontstaan, maar alles bijeen is de toestand in onze moderne maatschappij onbevredigend. Nieuwe gemeenschapsorganen hebben nieuwe sociale wetgeving; nog steeds worden maatregelen getroffen om in groepsnoden te voorzien. De overheid schiep sociale wetgeving, welke nog steeds in ontwikkeling is en het is wel opmerkelijk, dat in de eerste ontwikkelingsfase van deze nieuwe maatschappij, waarin wij leven, in de 16de eeuw het juist de toenmalige Humanisten zijn geweest, mannen als Vives, Coornhert en Jan van Hout, die als de voorlopers van de moderne sociale opvattingen beschouwd kunnen worden. Maar door de sociale wetgeving werd en wordt niet de individuele mens in zijn individuele nood bereikt. In een vorige eeuw poogde hierin de liefdadigheid, de philantropie te voorzien. Maar deze philantropie heeft zich in onze tijd ontwikkeld tot maatschappelijk werk. Dit betekent een systematisering van de leniging der individuele nood. Maatschappelijk werk beoogt de systematische hulpverlening in die nood.

Een achtergrond nodig?

Ik herhaal mijn vraag: Heeft dit maatschappelijk werk een geestelijke achtergrond nodig? Vele vragen zich af, waarom men niet zo maar, louter uit menslievendheid, maatschappelijk werk zou kunnen verrichten. Maar bij de beantwoording van deze vraag moeten wij wel bedenken, dat die menslievendheid werkelijk niet zo maar vanzelf spreekt voor alle mensen. In de eerste plaats komen er in onze huidige samenleving stromingen voor — ik denk hierbij o.a. aan Nationaal Socialisme en Stalinisme — in welke de mensenliefde als zodanig, als liefde tot alle individuele mensen niets als iets waardevols, veel eerder als iets verwerpelijks wordt beschouwd. Laten we bovendien niet vergeten, dat het practische leven van een groot aantal mensen in onze maatschappij slechts door plat egoïsme beheerst wordt. Daar komt echter nog een derde argument bij; nl. dat menselijke nood zo goed als nooit op zich zelf staat. Maatschappelijke nood betekent dikwijls eveneens, geestelijke nood. Met mensenliefde zo maar, komen wij er niet in onze hulpverlening. Deze eist zakelijkheid en deskundigheid, maar vooral begrip voor de mens in al zijn moeilijkheden. In ons werk moeten wij de ander in zijn moeilijkheden weten tegemoet te komen. Wij moeten iets tot hem weten te zeggen, waardoor ook hij opnieuw leert verstaan wat het leven betekent.

Wanneer wij dit alles bedenken, begrijpen wij dat maatschappelijk werk zonder meer, zonder bezinning eigenlijk een onding is. Maar men versta mij wel: De mens helpen in geestelijke moeilijkheden betekent natuurlijk niet, dat wij hem voortdurend met „preken" lastig vallen. Evenmin betekent het, dat die geestelijke behoeften hem zelf bewust behoeven te zijn. Wel betekent het, dat de maatschappelijk werker zelf in staat moet zijn de aandacht van de mede-

---

F. H. W. Vliegen (Haarlem), J. Wevers (Hengelo), B. Rijpstra (Haarlem), mevr. v. Oostrum (Leeuwarden). O.a. kwamen verschillende aspecten van de zorg voor de „probleemgezinnen" aan de orde, en ook de opzet en de financiering van een adviesbureau werden in het kort besproken.

Mej. *Dijkstra* legde er nog eens de nadruk op, dat de leden van het Centraal Bureau, voor zover het wat de tijd betreft enigszins mogelijk is, gaarne dieper op de verschillende problemen willen ingaan bij een plaatselijke bespreking met de diverse afdelingsbesturen. Ook de scholing kan dan aan de hand van plaatselijke mogelijkheden uitvoeriger worden besproken.

mens te bepalen op zijn menselijke verantwoordelijkheid. Dit kan hij slechts wanneer hij zelf een geestelijke achtergrond heeft.

De maatschappelijk werker behoeft voor zichzelf een geestelijke achtergrond, om niet onder te gaan in zijn werk.
De cliënt behoeft een geestelijke achtergrond om niet onder te gaan in de samenleving. Laat echter ook hier geen misverstand ontstaan: Een levensbeschouwelijke achtergrond voor het maatschappelijk werk betekent natuurlijk niet, dat wij in ons werk van de cliënt verwachten, dat hij vanuit dezelfde grondslagen leeft als wij, of dat wij ons in onze hulpverlening beperken tot slechts hen, die vanuit deze grondslag zeggen te leven. Wel houdt zij in, dat die grondslag geldt voor ons maatschappelijk werk als zodanig.

Er is echter nog meer, dat een geestelijke achtergrond voor ons werk onontbeerlijk maakt. Wij als Humanisten, werkers van Humanitas, hebben ons tot taak gesteld volwaardig maatschappelijk werk voor het buitenkerkelijke deel van ons volk te verrichten. Voorheen was het veelal zo, dat het maatschappelijk werk voor buitenkerkelijken werd gezien als een aanhangsel van de liberale of socialistische politiek. In algemene organen van maatschappelijk werk nam men voor de oorlog gewoonlijk naast de vertegenwoordigers van de verschillende conventionele richtingen als vertegenwoordigers van de buitenkerkelijke groeperingen, vooraanstaande figuren van liberalen of socialistischen huize op. Dit hield in de eerste plaats het nadeel in, dat het geestelijk en maatschappelijk leven van de buitenkerkelijken beschouwd werd als een soort aanhangsel van de politiek, zodat van werkelijke gelijkberechtigdheid geen sprake was. Te lang en te dikwijls is bij ons, bewuste buitenkerkelijken zelf, hetzelfde misverstand aanwezig geweest; het misverstand van buitenkerkelijk te identificeren met liberaal of socialistisch politiek gezind.

Daarbij kwam dan nog het tweede nadeel, dat politici lang niet altijd ook de meest aangewezen figuren waren om de belangen van de buitenkerkelijken op niet-politiek gebied werkelijk doeltreffend te behartigen. Ook deze overweging kan slechts tot de conclusie voeren, dat maatschappelijk werk voor buitenkerkelijken een eigen — levensbeschouwelijke — grondslag vergt. Dit houdt helemaal niet in, dat de verdeeldheid groter wordt, dat de „hokjesgeest" wordt aangekweekt. Immers de onderscheidingen zijn er toch. Maar in de strikt persoonlijke vragen van leven en dood, van trouw en moed, van vreugde en leed, wordt de inspiratie niet in de eerste plaats ontleend aan politiek of economisch inzicht. Hier is juist een samengaan van buitenkerkelijken op brede basis ondanks verschillen in politiek inzicht, mogelijk.

Bij herhaling kan men echter de vraag horen, of deze bewuste bezinning op onze levensbeschouwelijke achtergrond, niet weer nieuwe hokjes schept. Deze hokjesangst herinnert mij aan een voorval met mijn klas kort na de oorlog. Wij bezochten ergens een dierenpark. Veel hokken waren nog leeg. Eén van de jongens klom over het traliehek en wat riep hij? „Nu zitten jullie allemaal achter de tralies". Van zijn hokje uit had de kwajongen gelijk. Het is een illusie te menen, dat men niet in een hokje zit, wanneer men toevallig van de andere kant af door de tralies kijkt. Ik meen in de loop van mijn leven steeds ruim te zijn geweest in de keuze van mijn vrienden. Ik heb ze dan ook steeds van verschillende levensbeschouwelijke richting gehad. Maar nooit zijn mijn contacten met andersdenkenden zo intens geweest, als sinds men in mij na de oorlog een vertegenwoordiger van het moderne humanisme is gaan zien. En dat is heel begrijpelijk, omdat het diepere contact over en weer met andersdenkenden mogelijk wordt, wanneer de andersdenkende mijn grondslag onderkent, zoals ik de zijne. Wie met een zekere vanzelfsprekendheid zijn eigen grondslag als de normale beschouwd, kwetst de andersdenkende meer dan hij, die zich duidelijk bewust

Conferentie in de Pietersberg te Oosterbeek op 23 en 24 Juni a.s.

Voor de gewestelijke- en afdelingsbesturen, de leden van de diverse secties en andere medewerkers wordt op 23 en 24 Juni een studieconferentie gehouden in de Pietersberg te Oosterbeek.

AGENDA

Zaterdag, 23 Juni:

4.15 uur	Opening	Mr. dr J. in 't Veld
4.30 „	Het maatschappelijk werk in Provinciaal verband	W. C. Dijkstra, directeur Stichting Friesland voor Maatschappelijk Werk.
8.30 „	De organisatie als onmisbare factor voor de uitvoering van het Maatschappelijk Werk	J. de Bruijn

Zondag, 24 Juni

9.30 uur	De invloed van het gezin op de jeugdcriminaliteit	Mej. mr Joh. C. Hudig, Kinderrechter te Rotterdam (gevraagd).
2.00 „	De betekenis van het gesprek in de menselijke ontmoeting	Ph. van Praag, voorzitter sectie Kinderbescherming.
4.00 „	Samenvatting en sluiting	Mej. M. Dijkstra

Het is de bedoeling, dat er ruime gelegenheid zal zijn voor discussie en.... eveneens voor het genieten van de prachtige omgeving van de Pietersberg.

Voor de medewerkers van „Humanitas" bedragen de kosten in totaal (reiskosten inbegrepen) **ƒ 4,–** per persoon. Voor andere belangstellenden wordt ƒ 6,50 voor de conferentie berekend, terwijl de reiskosten voor eigen rekening komen.

Wil een ieder, die aan de conferentie wenst deel te nemen, zich opgeven bij de **afdelingsbesturen?** Alleen van de verspreide leden wordt de opgave voor deelname gaarne ingewacht bij het Centraal Bureau (van 30 Mei af gevestigd in Vondelstraat 61, Amsterdam-W. Telefoon 89786).

Wij wensen de deelnemers alvast goede dagen in Oosterbeek!

M. DIJKSTRA

heeft gemaakt waarom het gaat bij de verschillende beantwoording van de grote levensvragen. Geestelijke bewustheid in levensbeschouwelijk opzicht sluit waardering en practische samenwerking niet uit, maar in.

Welke grondslag?

Welke moet nu onze grondslag zijn? Een ieder begrijpt, dat buitenkerkelijkheid geen grondslag is. Buitenkerkelijkheid is een puur negatief begrip, als aanduiding van onze grondslag onbruikbaar. Bovendien, in de buitenkerkelijkheid zijn zeer veel variaties. In de eerste plaats wijs ik op het verschijnsel door prof. J. P. Kruijt in zijn dissertatie: „De onkerkelijkheid in Nederland" genoemd: Dat sommige christenen buitenkerkelijk zijn. Veel belangrijker is echter, dat bij de buitenkerkelijken in ons land veel aanhangers voorkomen van levensopvattingen, waarin de eerbiediging van de menselijke persoonlijkheid niet wordt erkend: denken wij slechts aan fascisme en stalinisme. In onze mensbeschouwing echter maakt deze eerbied voor de individuele persoon een wezenlijk deel

uit. Welnu, een mensbeschouwing die gebaseerd is op de eerbied voor de mens, noemen we sinds eeuwen: „Humanisme" (afgeleid van Humanus, dit is menselijk).

Daarom is de humanistische grondslag de voor de hand liggende voor ons werk. Maar wat zijn nu de kenmerken van het Humanisme in het algemeen en vooral in de laatste eeuwen?

Het duidelijkst ontwikkelde zich de levensbeschouwing welke wij thans humanisme noemen in de geesteswereld van de 15de en 16de eeuw. Zien we verder om ons heen en verder terug, dan bemerken wij, dat ook in andere samenlevingen verder terug en buiten onze Westerse wereld, zich gedachten hebben ontwikkeld, welke wij tot op zekere hoogte humanistisch kunnen noemen. Ik herinner u aan het oude Hellas, het oude Rome, aan Chinese en Indische levensopvattingen.

Maar in het 14de en 16de eeuwse Europa vinden wij het duidelijkst die wezenstrekken welke ook voor ons kenmerkend zijn voor het humanisme.

In de eerste plaats predikte dit humanisme *verdraagzaamheid.* Deze verdraagzaamheid is heel wat anders dan onverschilligheid. Zij houdt in, dat men de ander in zijn overtuiging respecteert, ook al is men natuurlijk voor zichzelf overtuigd, dat men de waarheid beter benadert dan de ander. Allicht, anders zou men zijn eigen overtuiging niet hebben. Deze verdraagzaamheid nu hangt samen met het inzicht dat het *kenvermogen van ons mensen beperkt is,* als het de laatste vragen omtrent het Zijn betreft en dat door deze menselijke beperktheid op dit gebied niet dezelfde waarheid voor ieder gelding heeft. Eén van de voorlopers van Erasmus, de 15de eeuwer Nikolaus von Kues bekend als Kardinaal Cusanus, vestigde uitdrukkelijk de aandacht op deze beperktheid van de menselijke kennis. Maar niet minder duidelijk werd door deze renaissance-humanisten *het respect voor de menselijke persoonlijkheid,* de erkenning van de menselijke waardigheid, de dignitas hominis, uitgesproken. Dat is hun onvergankelijke betekenis.

Wij zijn er niet blind voor, dat bijna al deze oude Humanisten gelovige katholieke-christenen waren. Cusanus was zelfs Kardinaal. Voor hen was er geen tegenstelling tussen hun levensopvatting en hun geloof, al zijn veel van hun leerstellingen door de officiële kerk verketterd, ook van Cusanus. Maar dat neemt niet weg, dat wij moderne Humanisten er van overtuigd zijn, hun erfenis in zuivere vorm aanvaard te hebben. Intussen behoeft ook thans een christelijke overtuiging een humanistische beschouwingswijze niet uit te sluiten. Met name wil ik wijzen op de vrijzinnig christelijke humanisten, met wie wij, moderne humanisten, veel gemeen hebben. In het practische werk ontmoeten wij elkander zeker, al gebiedt de geestelijke zindelijkheid ons principiële verschillen niet te verdoezelen. Maar juist dan is er voor de overtuigde Humanist geen enkel bezwaar tegen practische samenwerking. Mits hij uiteraard zijn eigen werk naar zijn overtuiging doen kan; anders zou hij het gevoel hebben zijn cliënten stenen voor brood te geven.

Maar wat is nu modern Humanisme?

Ik wil niet trachten hiervan een wetenschappelijke definitie te geven. Ook niet een principiële aanduiding, zoals dat is nagestreefd in de beginselverklaring van het Humanistisch Verbond. Een dergelijke aanduiding is nodig als uitgangspunt voor principiële discussies, maar in feite staat er niets meer in, dan iedere buitenkerkelijke Humanist kan onderschrijven. Daarom wil ik de belangrijkste punten van deze verklaring hier op meer huiselijke wijze behandelen.

De moderne Humanisten gaan niet, zoals het Christendom, uit van een bijzondere openbaring. Zij menen verder, dat hun wereldbeeld de toets der rede moet kunnen doorstaan. Dat betekent geenszins, dat zij het geheim van de kosmos menen met de rede als het ware te kunnen doorzien. De moderne humanist is zich bewust als een stofje te zijn geplaatst in een oneindige wereld, een

stofje, dat opduikt uit tijd en ruimte om daarin weer onder te gaan. Hij beseft echter, in die kosmos een eigen plaats, een eigen verantwoordelijkheid als mens te hebben tegenover zichzelf en de ander. De andere mens, die wij met schroom naderen en van wie wij weten, dat hij, evenals wijzelf, in zich heeft dat element van het wezenlijk menselijke; het vermogen en de innerlijke noodzaak „ja" of „neen" te zeggen, te aanvaarden of af te wijzen. Dit vermogen, deze innerlijke noodzaak spreekt niet vanzelf. In onze gedachten kunnen wij het wel op allerlei manieren verduidelijken, maar nooit ten volle „verklaren". Het wonder is, dat ieder mens dit vermogen heeft en zich er niet aan kan onttrekken. Dit vermogen is het wezenlijk *menselijke* besef, het menselijke onderscheidingsvermogen, van wat menswaardig is en wat niet. Voor zover er verstandhouding kan bestaan tussen mensen, herkennen wij in elkander de mens, juist als drager van deze menselijkheid.

Deze erkenning brengt ons ook tot eerbiediging van de persoonlijke vrijheid.. het recht van ieder mens op zo volledig mogelijke ontplooiing van zijn menselijkheid. Noodzakelijk moet de moderne Humanist dus komen tot de eis van *sociale gerechtigheid;* ieder mens moet recht kunnen doen gelden op die minimale levensomstandigheden, welke die menselijke ontplooiing mogelijk maken.

Verwerkelijking

Vanuit deze inspiratie komen wij tot practische verwerkelijking en tot verdieping van onze overtuiging, in het leven van alle dag. Sociaal-paedagogische arbeid in de ruimste zin, is nodig om ons in staat te stellen onze overtuiging uit te dragen. Bedenken wij echter wel, dat wij in hoge mate tekort zouden schieten, als wij ons wilden beperken tot het uitdragen van wat ons bezielt, in woorden. Juist de meest ontwortelden, juist zij, die de humanistische bezieling in onze samenleving het meest nodig hebben, bereiken wij het minst met ons woord, geschreven of gesproken. Zij luisteren niet en lezen niet. Wil het Humanisme een bezielende, opbouwende kracht zijn in de wereld van vandaag, dan moet het zich verwerkelijken in de hulp aan de medemens in zijn reële practische nood. Bezieling, inspiratie is noodzakelijk; maar bezieling, welke zich niet uit in daden, is geen bezieling, maar sterile bespiegeling. Daarom zijn het Humanistisch Verbond en Humanitas — en enkele andere organisaties — niet zonder elkander denkbaar. Daarom blijven zij zonder elkander onvruchtbaar.

Bij de verwerkelijking van onze humanistische opvattingen in de practijk kunnen wij intussen verschillende gebieden onderscheiden. Ik herinner naast het maatschappelijk werk, in zijn geheel de taak van Humanitas, aan het werk van het Thuisfront Humanitas voor militairen en gedemobiliseerden. Ik herinner u aan de humanistische geestelijke zorg, met welke het Humanistisch Verbond zich gelukkig steeds intenser gaat bezighouden. Voor die geestelijke zorg kent het humanisme de geestelijke verzorger en de geestelijke raadsman. Zij richten zich in de eerste plaats tot normale mensen die in geestelijke moeilijkheden verkeren en die behoefte blijken te hebben aan bijstand. Naast hen wordt door ons een belangrijke taak toegekend aan de psychiater, die daar zal moeten helpen, waar sprake is van geestelijke storingen. Het is daarbij een geluk voor ons humanisten, dat wij — om met Romein te spreken — het voordeel van de laatgekomenen hebben, een achterstand welke zich, doordat wij niet aan oude vormen en methoden gebonden zijn, in een voorsprong kan omzetten. Aldus kunnen wij van den beginne af tot een taakverdeling komen tussen geestelijk raadsman en psychiater. Deze laatste houdt zich bezig met de afwijkingen, de eerste met de „normale" geestelijke nood. Om deze werkverdeling met een eenvoudig voorbeeld te verduidelijken: Als een man, die een gelukkig gezinsleven heeft, zijn vrouw en zijn kinderen verliest, kan hij in een

geestelijke crisis geraken. Dat is, hoe tragisch ook, toch normaal. Hier ligt een taak voor de geestelijke raadsman. Wanneer die man echter niet in een geestelijke crisis geraakt, alsof hem niets is overkomen, dan is dat zeker niet normaal. Dan ligt hier een taak voor de psychiater. Het staat vast, dat weliswaar niet iedereen, maar wel zeer velen in deze tijd aan deze geestelijke zorg behoefte hebben. Denk niet, dat dit verlangen naar geestelijke hulp alleen leeft bij de eenvoudigen van geest. Uit ervaring weet ik, dat het in zeer sterke mate ook het geval is bij de intellectuelen. Waar deze hulp wordt verlangd, zal zij moeten worden geboden.

Naast het werk van de geestelijke raadsman en de psychiater, staat dan het werk van de maatschappelijk werker. Zijn werk is gericht op de mens, die in *maatschappelijke* nood verkeert. Maar de drie functies, hier genoemd, vloeien in elkander over. Wie in maatschappelijke moeilijkheden geraakt schiet veelal ook in aanpassingsvermogen tekort en niet zelden wijst dit op een storing in zijn levensbeschouwelijke vorming. Omgekeerd openbaart geestelijke nood zich dikwijls genoeg ten gevolge van maatschappelijke ontwrichting. Slechts in samenwerking tussen de drie soorten werkers is dan ook een oplossing mogelijk. Ook in confessionele kringen is dit inzicht gerijpt. Met instemming las ik juist in de laatste tijd enige uitlatingen uit Protestantse en Rooms-Katholieke kringen. Bij hen gelden dikwijls moeilijkheden, welke niet voor ons behoeven te bestaan. Voor ons, de later gekomenen, is van den beginne af een hechte samenwerking tussen maatschappelijk werker, raadsman en psychiater mogelijk.

Maar wat betekent nu onze geestelijke grondslag in feite?

Hierop is geen antwoord te geven voor alle omstandigheden. Een levensbeschouwing is geen receptenboek. Maar onze taak is er steeds een van aandachtsbepaling bij, bezinning op de totale menselijke verantwoordelijkheid. Ik wil mij beperken tot het belichten van enkele kanten daarvan. Zo hangt nauw met de humanistische geestelijke achtergrond samen: de moed tot aanvaarding en de trouw aan de menselijke positie. Wij weten ons geplaatst in een wereld die ons oproept tot werkelijkheidszin, die geen „alsof" toestaat, geen achterdeurtjes openlaat. De positie waarin ik verkeer, ontstaat zowel door omstandigheden buiten mijzelf als door mijn eigen daden, eist van mij, dat ik de moed opbreng, die omstandigheden onder het oog te zien en dat ik trouw blijf aan mijzelf door mijn daden niet te verloochenen. Het is de bereidheid om in de positie waarin ik verkeer de volledige verantwoordelijkheid te aanvaarden en vanuit die positie mijn leven op te bouwen. Wij kunnen niet anders dan onze positie erkennen en van daaruit leven.

Nemen wij een voorbeeld: Iemand verkeert in huwelijksmoeilijkheden. Hij vlucht uit die moeilijkheden door zich weg te dromen in een toestand, waarin het is, zoals het wel had kunnen zijn. Daarmede verbetert hij voor zich en zijn gezin niets, integendeel, door het niet aanvaarden van de werkelijkheid en vandaar uit mogelijkheden tot verbetering te zoeken, maakt hij de toestand slechter. Mogelijk denkt hij lichtvaardig over een ander huwelijk, wil hij het nog eens proberen. Natuurlijk kan een ander huwelijk in bepaalde omstandigheden juist zijn. Wanneer de man echter vergeet, dat de moeilijkheden waarin hij is komen te verkeren, nauw samenhangen met eigen aanleg en karakter, dan bereidt hij zichzelf weer nieuwe moeilijkheden in plaats van hier en nu zijn problemen aan te pakken. Trouw betekent niet een conventionele verplichting tegenover de huwelijkspartner, maar de bereidheid om mijn leven, zoals ik dat mede door mijn eigen daden gevormd heb, tot uitgangspunt te nemen. Moed is hier niet het doorhakken van knopen, maar het aanvaarden van de volle verantwoordelijkheid voor de positie, waarin ik verkeer en voor de beslissingen die ik daarin neem. De maatschapppelijk werker zal met al deze

factoren rekening moeten houden. Hij zal deze gedachten moeten uitwerken in de practijk. Daarbij zal hij zich niet van een oordeel kunnen, noch mogen onthouden. Oordelen is noodzakelijk, maar oordelen is iets geheel anders dan veroordelen. Veroordelen betekent, dat wij ons, zonder ons in de andere in te leven, tegenover hem, boven hem stellen als de betere. In het leven staan wij, gedreven door een beginsel van menselijkheid, zonder enige pretentie. Wat van ons wordt gevraagd is werkelijke onbaatzuchtigheid. Nooit zullen wij ons voor mogen laten staan op onze eigen positie. In alle besef van de toevalligheid van die positie zullen wij hebben te luisteren, actief te luisteren, naar de nood van de ander. Het dienen van de ander in zijn moeilijkheden betekent dan ook hem te helpen in *zijn* nood. Wij kunnen bevorderen, een enkele keer kunnen wij aanwijzingen geven, maar ten slotte moeten wij weten de beslissing over te moeten laten aan de ander, in diepe schroom voor het wonder van de medemens, die *zijn* „ja", *zijn* „neen" zal hebben te zeggen.

Waar het om gaat.

Ik wil aan het einde van mijn betoog er met klem tegen waarschuwen, dat humanisme niet in de eerste plaats een kwestie van formuleren van ideeën is. Wezenlijk is de houding van de mens die voor zijn leven put uit deze ideeën. Na de oorlog hebben in Nederland een aantal mensen het initiatief genomen om dit humanisme te maken tot een reële kracht, om het buitenkerkelijk humanisme een volwaardig deel van ons volksleven te doen zijn. Dit is hun hartstochtelijk verlangen. Naar hun overtuiging ligt voor de buitenkerkelijken de oplossing niet bij de kerken. Wij hebben het humanisme te beleven en daardoor mede te werken om aan de buitenkerkelijkheid een eigen gezicht te geven. In deze geest werd tijdens de oorlog, onafhankelijk van elkander, gelijktijdig door In 't Veld en de zijnen Humanitas, door anderen met mij, het Humanistisch Verbond voorbereid.

In deze geest ontstonden instellingen als het Humanistisch Thuisfront, de A. H. Gerhardstichting en zo vele andere.

Men kan de vraag stellen of al dat streven iets helpt in deze wereld. Niemand kan hierop een antwoord geven.

Ik kan slechts zeggen dat deze pogingen niet een gril zijn van een aantal intellectuelen, die er een paar spreekbeurten bij willen hebben. Het streven naar humanistische vormgeving is niet alleen in ons land ontstaan. Het ontwikkelde zich in verschillende landen: In Oostenrijk, in Engeland, in Amerika en elders in soortgelijke vormen. Maar slechts dan zal het humanisme een bezielende kracht zijn in ons practische leven, als het in gedachten en daad een concreet antwoord zal geven op de concrete vraag welke de tijd ons stelt.

Of het helpt, wij weten het niet. Wij weten slechts dat wij ons hebben aangegord om ons in de practijk nuchter en bezield, te geven aan die taak. Maar dit weten wij wél: óf deze arbeid zal later waardeloos blijken, óf zij zal blijken te zijn het begin van een nieuwe periode in de geschiedenis van de mensheid.

J. P. VAN PRAAG

BEGROETING GEMEENTEBESTUUR ROTTERDAM

Mr A. Lührs (vertegenwoordiger van het gemeentebestuur van Rotterdam) heet de congressisten van harte welkom in Rotterdam. Spr. merkt op, dat er een tijd was, waarin men aan maatschappelijk werk geen behoefte had, omdat men voldoende meende te hebben aan collectieve sociale maatregelen. Wij weten nu, dat uitgebreide, individualiserende hulp van mens tot mens nodig kan zijn voor allen. Wij kunnen allen in de positie komen, dat hulp van toegewijde mensen nodig is, hulp van het maatschappelijk werk, dat zich richt tot de persoon om hem tot zelfstandigheid te brengen, integrerend in het geheel. Het zal individuele kracht en begrip en waardering voor de gemeenschap versterken. Maatschappelijk werk is integratie. Het maatschappelijk werk, goed

Wat doet de overheid nu eigenlijk voor onze oorlogsinvaliden?

„Wat doet de overheid nu eigenlijk voor onze oorlogsinvaliden?" Zo gesteld, is deze vraag niet gemakkelijk te beantwoorden. Zouden wij tot in alle details moeten gaan opsommen, wat de overheid in alle denkbare gevallen voor de oorlogsgewonden doet, we zouden al te veel ruimte nodig hebben. Op zichzelf al een bewijs dat de overheidszorg op dit gebied veelomvattend is. We willen echter gaarne trachten, in kort bestek antwoord te geven op de vraag: „Kan de Nederlandse militair er staat op maken, dat de overheid goed voor hem zorgen zal, als hij onverhoopt in een oorlog het slachtoffer zou worden van zijn plichtsvervulling?"

Op deze vraag kan zeer positief een bevestigend antwoord gegeven worden. De overheid zal voor hem zorgen; zal zeer goed voor hem zorgen. De gewonde militair kan verzekerd zijn van vrije geneeskundige behandeling gedurende zijn gehele leven, van pensioen, zo nodig en mogelijk van herscholing en van plaatsing.

De overheid gaat daarbij uit van het schadevergoedingsbeginsel en zij spaart kosten noch moeiten om de gewonden sociaal weer in het zadel te helpen. Dit laatste is niet zo maar een phrase, neen, men kan er van overtuigd zijn dat geen kosten te hoog geacht zullen worden, als een invalide geworden soldaat geholpen moet worden.

Het begint met een uitstekende geneeskundige behandeling tot (indien mogelijk) de definitieve genezing bereikt is. Moet amputatie van ledematen geschieden, dan worden van overheidswege prothesen verstrekt, zeer goede prothesen en zelfs reserve-prothesen om ook iedere tijdelijke handicap — bij het in het ongerede raken der kunstledematen — uit te sluiten.

Kan de gewonde zijn oorspronkelijke vak niet meer beoefenen, maar is hij wel geschikt te maken voor ander werk, dan wordt hij op rijkskosten herschoold. Er is practisch geen grens gesteld aan het bedrag dat daarvoor kan worden uitgegeven. Vanzelfsprekend kan aan onredelijke verlangens geen gehoor gegeven

---

verricht, drukt in deze geest een stempel op de maatschappij en in deze geest doet „Humanitas" het.

Wie het werk van „Humanitas" gevolgd heeft, ziet tot zijn vreugde, dat het de kinderziekten heeft overwonnen.

Het gemeentebestuur van Rotterdam wenst u een goed congres, waarbij de moeilijkheden zullen worden overwonnen, en spreekt voorts de hoop uit, dat het een mijlpaal zal zijn op de weg naar datgene, dat „Humanitas" wenst te bereiken.

Het congresverslag van de Zatermiddag en Zondagochtend wordt wegens plaatsgebrek in het volgende nummer opgenomen.

De Redactie

worden. Stel het theoretische geval dat een kruideniersbediende, die een schot door zijn oorlelletje heeft gekregen, te kennen zou geven dat hij graag professor zou worden, dan wordt die mededeling uiteraard voor kennisgeving aangenomen en daarmee uit. Hij immers kan even goed als voor zijn verwonding kruideniersbediende zijn en het verlangen om professor te worden, is al te exorbitant. Maar als diezelfde kruideniersbediende een been kwijt zou raken, zodat hij niet meer achter een toonbank kan staan en het zou blijken dat hij bijv. aanleg heeft om tekenaar te worden, dan is de overheid altijd bereid om een drie-jarige opleiding voor hem te bekostigen.

Het pensioen, dat een invalide krijgt, is natuurlijk afhankelijk van de graad van zijn invaliditeit. Er wordt uitgerekend wat hij in zijn vak verdiend zou hebben op het tijdstip van zijn ontslag uit de militaire dienst en naar rato van zijn percentage invaliditeit krijgt hij een zelfde percentage van dat loon, plus het z.g. smartegeld. Alle invaliden komen voor een commissie van drie doktoren, welke commissie de graad van invaliditeit bepaalt. Daar zijn normen voor, doch met bijzondere gevallen wordt rekening gehouden. Iemand, die een been verliest, zal bijv. 60 % invalide worden verklaard, maar een violist die één vinger moet missen, is als violist 100 % invalide. De graad van invaliditeit wordt gedurende de eerste vijf jaar telkens opnieuw vastgesteld, daarna wordt de uitkering normaliter permanent. En kan — zoals gezegd — de betrokkene worden herschoold, dan worden geen kosten gespaard om dat te bereiken. Er is ons een geval bekend van een oorlogsgewonde, die vijf jaar lang werd opgeleid in de kunstnijverheid, een opleiding die het rijk — met bijkomende kosten — zeker op tien mille is komen te staan. Als iets werkelijk nodig is dan zal het nooit worden nagelaten omdat het te duur zou zijn. In dit opzicht toont de overheid zich zeer royaal. Daarnaast en daarenboven echter wordt meer nog dan op geld op het verschaffen van levensvreugde gelet. Men is er zich zeer wel van bewust dat het verlies van gezondheid of ledematen niet met geld goed te maken is. Iemand, die zijn ogen kwijt raakt, zou liever gezonde ogen hebben dan een millioen in baar geld. Daarom blijft het altijd mensenwerk en kan dus niet volmaakt zijn. Wij betoogden dan ook slechts dat de overheid doet wat zij kan. Het onmogelijke te volbrengen is ook haar niet gegeven.

N.B. Dit artikel is gedeeltelijk overgenomen uit „Het Lichtspoor" d.d. 24 Febr. '51.

L.S.,

Wij delen U mede, dat op 30 Mei 1951 het Centraal Bureau van „Humanitas" verplaatst is naar:

Vondelstraat 61, *Amsterdam-W.*
(bereikbaar van het Centraal Station met tramlijn 1.)

Ons telefoonnummer is veranderd in **89786**

Centraal Bestuur van „Humanitas"
Ver. voor Maatsch. Werk op Humanistische Grondslag

Help, help....!!

Ergens in Nederland leeft het gezin Van Dam, bestaande uit man, vrouw en drie kinderen, één van 9, één van 6 en één van 3 jaar. Moeder ligt al 11 maanden in bed; zij heeft geen t.b.c., doch iets aan de longkliertjes. Rust en nog eens rust, zal deze vrouw genezing kunnen brengen.

Zij is al die maanden thuis verpleegd. Dat was mogelijk, omdat de afdeling van „Humanitas" een sectie „Gezinsverzorging" heeft. Het gezin genoot dan ook 18 weken gezinsverzorging. Nu is de vrouw zo ver hersteld, dat zij naar buiten mag, er eens even helemaal uit, los van alle zorgen, om geheel hersteld in het gezin terug te keren. Uitzending naar een rustoord, kost geld, zelfs veel geld, nl. *f* 5,– per dag, en de afdeling schreef ons: „materieel is dit gezin achteruit gegaan. Geld voor kleding blijft er niet over, daar de vrouw ook extra voeding moest hebben."

Wat nu? We vonden deze oplossing. De Bond, waarbij de man is aangesloten, betaalt *f* 2,–, de Gemeentelijke Dienst voor Sociale Zaken *f* 1,25, het gezin zelf *f* 0,50 *per dag*. Totaal *f* 3,75. *Tekort f 1,25 per dag*. (gedurende ca. 6 weken).

Het tekort werd opgevangen door ons Fonds „Makkerhulp". Daarom schreven wij hierboven „Help, help....!!" ons met de lotenverkoop voor het Fonds, opdat we ook in de toekomst kunnen blijven helpen.